Tremtinys

Nr. 48 (1166)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2015 m. gruodžio 28 d. *

Gyvenimas ne sau...

Gruodžio 14 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje įvyko minėjimas, skirtas gruodžio mėnesį gimusiems signatarams Pranui Dovydaičiui, gimusiam 1886 metų gruodžio 2-ąją, ir Leonardui Grigoniui-Užpaliui, gimusiam 1905 metų gruodžio 14-ąją, pagerbti. Iš karto norisi padėkoti minėjimą organizavusiems: Kauno „Aušros“ gimnazijos direktorei Nerijai Baltrėnienei, jos pavaduotojai Gražinai Zizaitei, istorijos mokytojai Elenai Vitkauskienei, už skambias, prasmingas dainas gimnazistų chorui „Aušra“ bei jų vadovui Dainiui Druskiui, moksleiviams už gausų dalyvavimą šioje neeilinėje istorijos pamokoje. Šio renginio iniciatorė ir globėja LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė už gražų bendradarbiavimą gimnazijos bibliotekai padovanojo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos išleistų knygų.

Renginį pradėjo moksleivių choras „Aušra“ Lietuvos ir gimnazijos himnais, skirtais pagerbti pirmąjį gimnazijos direktorių, Nepriklausomybės Akto signatarą Praną Dovydaitį, kuris praėjus pusmečiui nuo gimnazijos įkūrimo 1916 metais buvo paskirtas direktoriumi ir prisiėmė atsakomybę už gimnazijos darbą, ūkinę ir finansinę veiklą. Jis prisidėjo prie gimnazijos suklestėjimo savo reiklumu mokytojams ir mokiniams, palankių mokymosi sąlygų sudarymu, visišku atsidavimu lietuvybės puoselėjimui. „Tai Dievo dovana „Aušros“ gimnazijai, šįmet švenčiančiai 100 metų jubiliejų, kad čia dirbo toks žmogus – Pranas Dovydaitis!“ – kalbėjo sveikinimo žodį tardama gimnazijos direktorė N.Baltrėnienė.

Gimnazijos bendruomenė pagarbiai prisimena P.Dovydaitį – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarą, pirmąjį direktorių, pedagogą, lietuvybės puoselėtoją, žymią asmenybę. Gimnazistai supažindino su P.Dovydaičio biografija, asmeninėmis savybėmis, svarbiausiais veiklos etapais. Istorijos mokytoja E.Vitkauskienė, skaitydama pranešimą „P.Dovydaitis – lietuviškos mokyklos kūrėjas“, atskleidė jo, kaip pedagogo, gražiausius bruožus. Iš tiesų tai buvo mokytojas, galėdavęs pavaduoti bet kurį mokytoją. P. Dovydaitis buvo be galo darbštus, reiklus, turėjo autoritetą, pagrįstą pagarba. Daugeliui buvo ir direktorius, ir tėvas. Jis negailėjo nei savo jėgų, nei pinigų, jei kurį mokinį užgriūdavo bėdos. Vyskupas Mečislovas Reinys yra sakęs: „P.Dovydaitis gyveno ne sau, o kitų bėdomis...“

Visos Dovydaičių giminės vardu istorijos mokytojai E.Vitkauskienei padėkojo brolio duktė Rita Dovydaitytė-Dagienė. Prisiminimais apie dėdę P.Dovydaitį dalijosi giminaitis, brolio Jono sūnus Stasys Dovydaitis, 2012 metais apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, 2008 metais jam suteiktas dim. vyr. leitenanto laipsnis. (Apie Dovydaičių giminę rašyta „Tremtinyje“ Nr. 35 (1153), straipsnyje „Neblėstanti Dovydaičių tradicija“.)

(keliama į 4 psl.)

Džiugių šv. Kalėdų ir Naujųjų metų

Gerbiami buvę politiniai kaliniai, tremtiniai ir partizanai,

Šiandien daugiau nei 50 tūkstančių buvusių tremtinių, politinių kalinių ir partizanų, kurie nepalūžo lageriuose ir kalėjimuose, kuriems Tėvynė buvo brangesnė už gyvenimą, džiaugiasi Laisve ir nepriklausomybe, kurią taikiai iškovojome mes visi.

Brangieji, tremtis ir lageriai mus atskyrė nuo Tėvynės, nuo namų, nuo tėvų, brolių, seserų, daugeliui atėmė sveikatą ir paliko didelį įspaudą likusiam gyvenimui. Turime susivienyti ir nelikti abejingi buvusių tremtinių gerovei ir pagarbai.

Stovime ant didžiausios metų šventės slenksčio, kuri suteikia vilties, tikėjimo ateitimi, troškimų išsipildymo. Dalijomės viskuo tremtyje, dalykimės ir dabar tuo, ką turime: meile, dėmesiu, stiprybe, ištverme, gera nuotaika ir buvimu kartu. Tegul Kalėdų laukimas išsklaido visus mūsų rūpesčius ir negandas, tegul 2016-ieji būna kupini ieškojimų, atradimų ir prasmingų darbų.

Artėjančių šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga pirmiausiai linkiu visiems sveikatos, nuoširdžiai vertinti tai, ką turite, tęsti tai, ką pradėjote, ir pasiekti tai, apie ką svajojate. Jaukių šv. Kalėdų ir gerų Naujųjų metų.

LPKTS pirmininkas Gvidas RUTKAUSKAS

Keliaudami iš metų į metus, iš praeities pasisemkime tai, kas mus stiprins ir palaikys. Prisiminkime, kas buvo gera ir džiugu, ir su viltimi žvelkime į ateitį. Tik mylėdami, dalydamiesi, leisdami skleistis gerumui esame stiprūs. Tegul Kalėdų angelas neaplenkia nė vieno iš mūsų.

Šv.Kalėdų proga linkiu stiprybės, santarvės, pagarbos ir sveikatos! Tegul bendrumo jausmas lydi visus metus.

Pagarbiai –

LR Seimo narė, TS-LKD PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė

Visas Lietuvos moteris sveikiname šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga. Linkime stiprios sveikatos, šeimyninės laimės, lietuviško džiaugsmo ir Dievo palaimos.

Lietuvos moterų lyga

LPKTS valdybos ir tarybos posėdžiuose

Gruodžio 19 dieną LPKTS vadovybė sušaukė paskutinius šiais metais valdybos ir tarybos posėdžius. Valdybos posėdyje buvo aptartas valdybos darbas, patikslinta 2016 metų LPKTS veiklos programa, aptarti aktualūs klausimai.

Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė papasakojo apie neseniai Kėdainiuose įvykusį susitikimą su dainų ir poezijos šventės „Leiskit į Tėvynę“ rengėjais ir Kėdainių savivaldybės atstovais.

Ji valdybos narius supažindino su architekto Jono Lukšės sudarytu dar neįamžintų Kauno atmintinų vietų ir pastatų sąrašu ir prašymu, kad LPKTS parodytų iniciatyvą dėl atminimo lentų įrengimo.

Valdyba nutarė kreiptis į Rokiškio rajono savivaldybę, kad iš Obelių muziejaus pastato iškeldinamam Andriui Dručkui būtų suteiktas gyvenamasis plotas.

LPKTS rinkiminį ataskaitinį suvažiavimą nuspręsta surengti balandžio 2 dieną Kauno įgulos karininkų ramovėje.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas informavo, kad Kauno rajono savivaldybė nepritarė dėl transporto lengvatų suteikimo nukentėjusiems nuo okupacijos Kauno rajono gyventojams.

G. Rutkauskas pasidžiaugė, kad pagaliau išspręstas klausimas dėl Kauno rezistencijos ir tremties muziejaus. Pastatas pagal panaudos sutartį būtų perduotas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, nuo sausio 1 dienos pradėti inventorizuoti eksponatai, daromas remontas.

Valdyba išklausė LPKTS Palangos filialo valdybos pirmininkės Irenos Galdikaitės pasakojimą apie padėtį Palangos filiale. Nutarta pavesti LPKTS Palangos filialo valdybai, registruotai Registrų centre, sušaukti LPKTS Palangos filialo narių ataskaitinį rinkiminį susirinkimą iki 2016 metų kovo 23 dienos, apie susirinkimo sušaukimą prieš dvi savaites informuoti LPKTS pirmininką G. Rutkauską ir paskelbti „Tremtinyje“.

Posėdyje dalyvavusi Širvintų filialo pirmininkė Irena Vasiliauskienė džiaugėsi atgijusia filialo veikla. Valdyba nutarė įregistruoti LPKTS Širvintų filialą.

Kitą valdybos posėdį planuojama surengti sausio 23 dieną.

Tarybos posėdis tradiciškai pradėtas Lietuvos himnu. Tylos minute pagerbti Anapilin išėję tremtiniai ir politiniai kaliniai, Laisvės kovotojai.

LPKTS pirmininkas apžvelgė sėkmingus metų darbus, džiaugėsi, kad atsižvelgiama į LPKTS iniciatyvas. Mūsų rezoliucijos turėjo įtakos, kad į mokyklų pilietinio ugdymo programą būtų įtraukta 18 pamokų Laisvės kovų istorijos, paminklą Dainavos apygardos partizanams nuspręsta statyti Alytuje, būtų išspręstas klausimas dėl Kauno rezistencijos ir tremties muziejaus.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė perdavė nuoširdžius LPKTS garbės pirmininko Antano Lukšos ir Povilo Jakučionio linkėjimus artėjančių švenčių proga. Ji sakė, kad LPKTS iniciatyva Kauno senosiose kapinėse, prie paminklo „Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinoms“, įrengti Partizanų alėją nesulaukė Kauno miesto savivaldybės paramos, todėl patys rengiame projektą ir planuojame rinkti aukas alėjai įrengti.

R. Duobaitė-Bumbulienė informavo, kad knygos „Tremties vaikai“ antroji dalis jau baigiama ruošti spaudai ir 2016 metų pradžioje turėtų būti išspausdinta. Trečioji šios knygos dalis skaitytoją pasieks kitų metų antroje pusėje.

Valdybos pirmininkė apžvelgė LPKTS komitetų veiklą. Gerai dirba Finansų, Gyvosios atminties, Jaunesniosios kartos, Organizacinis, Socialinių reikalų, Strategijos ir programų komitetai. Neryški Ryšių su kitomis organizacijomis ir Kultūros komitetų veikla.

Valdybos pirmininkės pavaduotoja Ona Tamošaitienė pateikė LPKTS veiklos programą.

Savaitraščio „Tremtinys“ redaktorė Jolita Navickienė pasakojo apie laikraščio leidybą, džiaugėsi, kad per 27 metus leidyba nė karto nebuvo nutrūkusi, o laikraštis visada išlaikė pagrindinę kryptį ir idėją. Ji paprašė filialų pirmininkų daugiau rašyti apie savo veiklą ir padėkojo visiems „Tremtinio“ bendradarbiams, skaitytojams ir prenumeratoriams.

Jungtinio buvusių tremtinių ir politinių kalinių choro vadovė Bronė Paulavičienė pasakojo, kad šiuo metu yra 32 buvusių tremtinių ir politinių kalinių chorai, juose – apie 800 dainininkų. Birželio 18 dieną Kėdainių arenoje įvyks 13-oji dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“. Viena iš šventės organizatorių – Kėdainių choro vadovė Aušra Kazlauskienė sakė, kad dalis šventės repertuaro yra klasikinė, „nejudinama“ – tai dainos „Lietuva brangi“, „Leiskit į Tėvynę“ ir kitos, kita repertuaro dalis kiekvienąkart būna nauja. Kitų metų šventėje skambės keturios chorų naujai išmoktos dainos, kurių natas spausdiname „Tremtinyje“. Kauno tremtinių choro „Ilgesys“ chormeisteris Mindaugas Šikšnius kvietė chorų vadovus glaudžiau bendradarbiauti ir pasiūlė sudaryti kompozitorių, poetų, muzikų grupę, kuri galėtų atrinkti ar sukurti naujų kūrinių .

Tarybos posėdyje mintimis dalijosi Druskininių rezistencijos ir tremties muziejaus vadovas Gintautas Kazlauskas, LPKTS Vilniaus skyriaus pirmininkas Petras Gvazdauskas, Anykščių filialo narys Gerimantas Kaklauskas, LR Seimo nariai prof. Arimantas Dumčius ir Vincė Vaidevutė Margevičienė, buvusi europarlamentarė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Jubiliejaus proga pasveikinti LPKTS tarybos nariai: Aldona Mitkuvienė (Kaišiadorys), Junelė Purienė (Kaunas), Dalija Agota Karkienė (Vilkaviškis), Teofilis Januškevičius (Mažeikiai), Gintautas Kazlauskas (Druskininkai). 2-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ apdovanotas Gerimantas Kaklauskas.

Kitas tarybos posėdis įvyks vasario 20 dieną.

Jolita NAVICKIENĖ

Dėl Laisvės premijos skyrimo

Gruodžio 21 diena Visuomeninė taryba prie Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos priėmė atvirą kreipimąsi dėl Laisvės premijos skyrimo.

Visuomeninė taryba, sudaryta iš asociacijų, kurių veikla susijusi su pasipriešinimo sovietinei okupacijai kova, atvirą kreipimąsi adresuoja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei Loretai Graužinienei ir reikalauja laikytis Lietuvos Respublikos Laisvės premijos įstatymo, nepaniekinti Laisvės gynėjų dienos atminimo ir neįžeisti Laisvės gynėjų.

„Atkreipdami dėmesį į nekorektišką Lietuvos Laisvės gynėjų, Laisvės kovotojų, buvusių tremtinių, politinių kalinių bei jų artimųjų atžvilgiu sąmoningai sukurtą situaciją, galimai paniekinančią ir pačią Sausio 13-ąją, kaip Laisvės gynėjų dieną, bei Tautos Laisvės kovų atminimą ir jų pagerbimą, kuri iškilo dėl dalies Seimo narių, vedinų vien tik asmeninių ambicijų ir politinių intrigų iškėlimo aukščiau politinės moralės, etikos bei pagarbos demokratijos principams, kai Seime nutarta neskirti Laisvės premijos pirmajam, faktiniam, demokratiškai atkūrusios nepriklausomybę Lietuvos valstybės vadovui, Aukščiausiosios Tarybos pirmininkui, Lietuvos Sąjūdžio pirmininkui Vytautui Landsbergiui, kuris buvo teisėtai, objektyviai ir skaidriai įstatymu įgaliotos Laisvės premijos komisijos, laikantis visų procedūrų, nominuotas šiai premijai gauti, taip įvertinant ne tik jo asmeninius nuopelnus ir pasiaukojimą tuo metu, bet ir simboliškai pagerbiant Sausio 13-ąją, nes tų baisių įvykių metu 1991 metais Vytautas Landsbergis buvo centrinė politinė figūra ir žmogus, nepabijojęs stoti prieš tuometinę Sovietų sąjungos vadovybę (SSRS TSKP CK ir M. Gorbačiovą) ir ryžtingai vesti Tautą į Laisvės ir demokratijos pergalę“, – rašoma kreipimesi.

Kreipimesi reikalaujama Seimo laikytis įstatymo, nepaniekinti Laisvės gynėjų dienos atminimo ir neįžeisti Laisvės gynėjų. Taip pat prašoma garbingai ištaisyti galimai padarytas moralines, etines ir teisines politikų klaidas bei laiku įteikti Laisvės premiją Komisijos teisėtai išrinktam pretendentui prof. Vytautui Landsbergiui.

„Tremtinio“ inf.

Mykolo Krupavičiaus metinių minėjimas

Gruodžio pradžioje buvo paminėtos prelato Mykolo Krupavičiaus mirties 45-osios metinės. Nepaisant siautusių vėjų, atėjome su būriu LKD bendrijos narių ir sąjūdiečių prie jo kapo, esančio Kristaus Prisikėlimo bazilikos šventoriuje. Sukalbėję maldą, padėjome gėlių, uždegėme žvakių.

LKD bendrijos Kauno skyriaus valdybos narys Zigmas Tamakauskas, šių eilučių autorius, papasakojo prelato gyvenimo epizodų. Žodį tarė ir žinomas mokslininkas prof. Romualdas Baltrušis.

Prelatas Mykolas Krupavičius, vadovaudamasis krikščioniška patriotine nuostata, gyvenimą buvo susiejęs su dvasinių vertybių plėtote, Tėvynės atgimimo ir stiprinimo siekiu. Toks idealas jį nesulaikomai vedė per visus gyvenimo verpetus, pasitaikiusias negandas. Jau lankydamas mokyklą jaunasis Mykolas įsitraukė į lietuvybės palaikymo ir saugojimo darbą – bendravo su knygnešiais, aktyviai platino draudžiamą lietuvišką spaudą. Norėdamas turėti didesnį poveikį jaunimui, pasirinko mokytojo kelią – penkerius metus mokėsi patriotinių idėjų kupinoje Veiverių mokytojų seminarijoje. Baigęs mokytojavo Lomžos gubernijoje, vėliau Papilėje. Mokytojaudamas neišvengė carinės biurokratijos išskėstų čiuptuvų – du kartus už lietuvišką veiklą buvo suimtas.

Jaunasis mokytojas pradėjo vis labiau jausti savo tikrąjį pašaukimą, kurį realizavęs labiausiai galėsiąs būti naudingas visuomenei, savam kraštui, dvasinių vertybių plėtotei. Šio pašaukimo subrandinimas religingo jaunuolio širdyje atvedė jį į Seinų kunigų seminariją. Jau pirmakursis seminarijos auklėtinis aktyviai įsitraukė į joje veikusį slaptą lietuvių klierikų sąjūdį, bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje. Baigęs seminariją dar ketverius metus savo teologines žinias gilino Petrapilio dvasinėje akademijoje, buvo vienas iš Ateitininkų sąjūdžio kūrėjų Rusijoje, vėliau ateitininkijos idėjas platino ir Lietuvoje.

1914 metų birželį, studijuodamas dvasinėje akademijoje, buvo įšventintas kunigu.

(keliama į 7 psl.)

Įvykiai, komentarai

Senas veidas neatnaujins suknelės

Tokį posakį prisiminiau išgirdęs naujieną – Tautininkų sąjunga išsirinko naują vadovą. Juo tapo ne „vėl Julius Panka“ ir net ne Gintaras Songaila, bet... Audrius Rudys. Taip taip, tai tas pats Rudys, kurį, kaip politiką, vyresnės kartos žmonės atsimena iš Sąjūdžio laikų, o jaunesniems, jau Nepriklausomoje Lietuvoje užaugusiems mūsų šalies piliečiams šis vardas mažai ką sako.

Deja, jau daug kas paprasčiausiai nepamena, arba išvis nežino, kad 1989–1990 metais atkuriant Lietuvos Nepriklausomybės faktiškai dalyvavo dvi jėgos su aiškiai įvardijama ateities vizija: Sąjūdžio žmonės, vadovaujami Vytauto Landsbergio, ir komunistinės nomenklatūros atstovai, vedini Algirdo Brazausko. Vieni deklaravo nepriklausomos, vakarietiška demokratija grįstos valstybės viziją, antrieji ragino „žingsnelis po žingsnelio“ siekti ekonominio savarankiškumo, žodžiu, daryti taip, kaip reikėjo „perestrojkos“ sumanytojams Maskvoje. Vis dėlto aklu paklusnumu niekaip neapkaltinsi komunistų-ekskomunistų: jie gerai suvokė tautos nuotaikas ir sparčiai keitė kailį, keisdami partijos pavadinimą, manipuliuodami politiniais veikėjais ir žmonių nuotaikomis. Šiandien žinome jų veiklos rezultatą – Lietuva niekaip negali atsikratyti komunistinės nomenklatūros veikėjų diktuojamos pasaulėjautos (iš čia ir „prie ruso buvo geriau“, ir „Putinas gerai daro“). Turime puikų pavyzdį, kiek nepriklausomybę atkūrusi šalis gali pasiekti jeigu ji sugeba iš pat pradžių iš politikos pašalinti kolaborantus. Tai – Estija. Estai pačioje atkurtos nepriklausomybės pradžioje neprileido prie valdžios komunistų, todėl šiandien žengia gerokai toliau priekyje nei mes. Kas kaltas, kad pas mus komunistai ne tik buvo nenušalinti nuo politikos, bet ir atgavo valdžią? Atsakymas paprastas – liustracijos įstatymo nebuvimas, o štai kodėl jis neatsirado – reikėtų prisiminti Tautos pažangos forumą, siūliusį „liustruoti“ visus iš eilės, neskiriant, kuris žmogus buvo komunistas dėl to, kad šeimai reikėjo buto, o kuris ėjo iš niekšiškos neapykantos Lietuvai. Trumpai tariant, toks „įstatymas“ būtų labai supriešinęs Lietuvą. (Greičiausiai to ir siekta.) Reikia pripažinti, kad ir ekskomunistai sumaniai išnaudojo žmonių nuotaikas, dažnai priklausančias nuo ekonominio gyvenimo blogybių, kurios neišvengiamai užgriuvo postsovietinę erdvę. Kuo čia dėtas A. Rudys, paklausite? Ogi tuo, kad jis buvo vienas iš tų gudragalvių vedlių, raginusių neiti „su Landsbergio Lietuva“, raginusių balsuoti už LDDP, kuriai pats priklausė. Kaip K. Prunskienė, K. Antanavičius bei kiti, A. Rudys „nusipelnė“ Lietuvai tuo, kad padėjo įtvirtinti buvusių komunistinių nomenklatūrininkų valdžią. Na, kaip gi tokio nusipelnusio Lietuvai žmogaus nepriims į savo gretas tautininkai?

Beje, ar pastebėjote vieną įdomų dalyką – nesigirdi, nesimato, nesijaučia A. Paleckio „Fronto“ veiklos? Pabandykime įsivaizduoti save Maskvos strategų vietoje – „murzininkai“ su visu savo nacistiniu patosu visiškai nesužavėjo nei patriotiškai nusiteikusios jaunuomenės, nei senesnių žmonių, kurių nuoširdžiu patriotiškumu abejoti būtų nedora. Nesužavėjo, todėl juos pamirštame (tiesa, judėjimo vadą „išleidžiam už žmonos“ rusės – kad neapsigalvotų). Vėliau paaiškėja, kad ir komunistiniai svaiguliai, sklindantys iš toliau einančio (nuo nacizmo pereita prie bolševizmo) A. Paleckio „Fronto“, yra nevykęs murzininkų pakaitalas, o daugumai lietuvių jis sukelia tik didesnį priešiškumą Maskvai. Na, tai ar ne išmintingiau tuomet pasirinkti politinę jėgą, kurios neabejotinas patriotiškumas, galima sakyti, užkoduotas genuose? Kalbėti apie TS-LKD būtų absurdiška, ši politinė partija buvo ir liks rakštis Kremliaus grobikiškuose delnuose. Pasirinkčiau Lietuvos tautininkus. Kodėl? Todėl, kad jų tikslai ir požiūris į strateginius Lietuvos siekius nuostabiai sutampa su Kremliaus – tai įrodė referendumas dėl žemės ūkio paskirties žemės nepardavimo ne Lietuvos piliečiams, neigiama pozicija dėl atominės elektrinės Visagine statybos ir dėl skalūnų dujų žvalgybos Lietuvoje, dėl euro įvedimo, dėl dvigubos pilietybės išsaugojimo ir kita. Svarbiausia, kad didžiausias tautininkų priešas Lietuvoje yra ne kas kita, kaip TS-LKD. Tik atviro pasisakymo prieš Lietuvos narystę NATO neteko girdėti. Tačiau narystės Europos Sąjungoje nauda abejojama, tai girdime kone kasdien. Argi kvailiai pas Putiną dirba, kad tokių galimybių neišnaudotų? Nesupraskite manęs tiesmukiškai – nesakau, kad Tautininkų sąjunga yra Kremliaus projektas. Bet nė kiek neguostų ir tas faktas, jei paaiškėtų, jog jų veikla Kremlius sumaniai naudojasi. Dabar, kai atsirado naujas vadas, kurį Sąjūdžio kartos žmonės atsimena kaip aršų „eldėdėpistą“, išpuolių prieš TS-LKD ir prieš Lietuvos siekius kuriant energetinę nepriklausomybę ir saugumą, neabejotinai padaugės. Pamatysite, tautininkai bus pirmieji, kurie aršiausiai pasisakys vos tik iškils neatidėliotinas klausimas – tai vis dėlto statyti ar ne Visagino atominę elektrinę? Jei kažkam kyla klausimų, kodėl vėl grįžtama prie atominės statybos svarstymo, belieka priminti, jog elektros jungtys su Švedija ir Lenkija tik iš dalies išsprendžia energetinės nepriklausomybės nuo Rusijos problemą ir netgi kuria naują – rusai jau seniai rezga planus, kaip čia pasinaudoti naujomis galimybėmis ir pradėti tomis jungtimis į Europą tiekti Astrave statomos atominės elektrinės elektrą. (Kol kas nesimato priežasčių, kodėl jos nepastatytų, – vienintelė priežastis, kuri neleistų rusams įvykdyti savo užmačių, būtų nauja Visagino atominė elektrinė.)

Iškilus klausimui, ar verta Lietuvai būti ES nare, tautininkai sakys – „ne“. Lažinamės?

Praeitis mus moko ateities. Ir dar estai

Tokia jau žmogaus prigimtis – eidamas į priekį jis nuolat atsisuka pažiūrėti, ar kažko nepaliko. Taip elgiamės ir su praeinančiais metais – vis žvilgterime atgalios, permetame prabėgusius įvykius, pasidžiaugiame arba paliūdime dėl jų. Pamenu, kai artėjo naujasis tūkstantmetis, politologai, apžvalgininkai, įtakingi politikai ir šiaip įvairaus plauko „pranašai“ spėliojo, kokie bus artimiausi dešimtmečiai naujajame tūkstantmetyje. Į kvailas sapaliones apie pasaulio pabaigą mažai kas kreipė dėmesį (na, sutikite, lengvatikių šiaip jau nestokojama, bet kas gi norės patikėti pačiu blogiausiu), tačiau įžvalgos, susijusios su tarptautinio terorizmo paplitimu, kėlė nerimą. Šiandien, deja, blogiausios prognozės pasiteisino: tūkstantmetis prasidėjo neregėto masto teroristiniu išpuoliu Niujorke (kai islamistai susprogdino Pasaulio prekybos centrą), paskui teroristų, prisidengiančių islamu, bombos ėmė sproginėti Europoje, Azijoje, Afrikoje... Lyg to būtų maža žmonijai, atsirado ir valstybė, kuri teroristinius metodus ėmė taikyti tarptautinėje praktikoje. Tai putinistinė Rusija, sugriovusi septynis dešimtmečius gyvavusią taikos palaikymo tvarką Europoje (žinome iš istorijos pamokų, kad taika Europoje reiškia ir taiką pasaulyje). Kas verčia islamistus imtis teroro prieš pasaulinę bendruomenę, politologai diskutuoja jau ne pirmas dešimtmetis, o štai kokios priežastys Rusiją paskatino terorizuoti Vakarus, analizuoti pradėta visai neseniai ir neteko girdėti konkretaus atsakymo. Manoma, kad tai lėmė rusų nacionalistų noras vėl pasijusti pasaulio galia, supervalstybe, su kurios valia būtų privestos skaitytis Jungtinės Amerikos Valstijos, jau nekalbant apie mažesniąsias. Teisingai pastebėjo Estijos prezidentas Toomas Henrikas Ilvesas: „Jeigu jūsų kaimynas Rusija, jūs galite būti tik vasalas arba priešas“. Tačiau ne mažiau reikšminga yra nuomonė, kad Rusijos valdžią su prezidentu Putinu priešakyje imtis teroristinio pobūdžio tarptautinės politikos verčia būtinybė apsaugoti pasakiškus turtus, kuriuos jie sukaupė. Juk ne paslaptis, kad Putinas yra vienas turtingiausių pasaulio politikų. Dar praėjusiame dešimtmetyje buvo kalbama, kad Rusijos visuomenės socialinė atskirtis didėja tokia sparta, kad šalį gali ištikti revoliucija. Argi yra geresnis būdas išvengti revoliucijų, kaip nukreipti liaudies nepasitenkinimą prieš sugalvotus priešus, juo labiau kad tokių Rusija paveldėjo dar iš sovietmečio? Atrodytų, nėra taip paprasta įtikinti žmones kokiu nors mitu, tačiau matant, kokią propagandos ir smegenų džiovinimo mašiną užvedęs Kremlius (ir jau ne pirmas dešimtmetis), nereikia stebėtis, kad sveiką nuovoką prarado ne tik eiliniai rusai, bet ir kitų šalių žmonės ir net vadovai ar pretendentai į juos (prisiminkime, kad ir visiškai naują žinią apie kandidato į JAV prezidento postą respublikono Donaldo Trumpo išsakytas simpatijas Putinui ir jo vykdomai politikai). Žinoma, dėl to įtakos turėjo ir neprotinga kai kurių Vakarų valstybių lyderių politika, ypač vadinamųjų pabėgėlių atžvilgiu. Beje, apie pabėgėlius, tiksliau – ekonominius migrantus. Jie ne šiaip sau užplūdo Europą – užtenka įrodymų, jog juos suagitavo Rusija, migrantų bangą dar labiau paskatinusi kariniais veiksmais Sirijoje. Dėl ko to reikia Rusijai? Dėl to, kad ES neturėtų laiko kada rūpintis Rusijos puolama Ukraina. Užmojai daug didesni – ekonominiai migrantai yra didžiausia Rusijos viltis, kad Europos Sąjunga subyrės. Tai reiškia, kad Rusija sąmoningai siekia ES likvidavimo; tada ir NATO bus galima imtis. Atidžiau pasižiūrėjus, kur suka Rusijos skleidžiama propaganda, šis scenarijus visai nesunkiai įskaitomas. Rusija tikisi, jog Baltijos šalis, iškilus pavojui, sąjungininkai paliks likimo valiai – tai įrodo ir propagandos kampanija, skleidžianti gandus, kad JAV politikai kalba apie bereikalingą mūsų šalių priėmimą į NATO. Atrodo, ši propagandos tema ima stiprėti (vėl galima prisiminti Donaldą Trumpą).

Rusija suinteresuota ir teroristiniais islamistų išpuoliais Europoje – tai dar labiau aštrina migrantų keliamas problemas ir kaitina visuomenę. Tačiau nieko blogiau už musulmonų tikėjimo priskyrimą terorizmui, kaip neatsiejamą jo dalį, būti negali. Tai būtų tas pats, kas mūsų šalyje visus rusiškas ar apskritai nelietuviškas pavardes turinčius piliečius priskirti „penktajai kolonai“ ir imti juos pulti. Rusija kaip tik to siekia, skleisdama propagandą tarp rusakalbių ir lenkais save laikančių Baltijos šalių gyventojų. Geriausias atsakas tokiai propagandai būtų vėlgi Estijos prezidento Toomo Henriko Ilveso atsakymas į klausimą, ar jis nebijo, jog didelė rusakalbių gyventojų dalis Estijoje gali imtis separatistinių veiksmų – tokių, kaip rytinėje Ukrainoje? Estas atsakė maždaug taip: „Donecko kalnakasio darbininko atlyginimas siekia 150 eurų, be to, jis niekur negali išvažiuoti iš šalies, kol negaus vizos. Estijos šiaurėje tokį pat darbą dirbančio darbininko atlyginimas siekia 1500–2000 eurų ir išvažiuoti jis gali į bet kurią Europos šalį. Ar norės Estijos darbininkas tokių sąlygų ir atlygio, kokius turi Donecko kalnakasys?“ Tiesiog idealus atsakymas, tiesa?

Gintaras MARKEVIČIUS

„Sibiro Alma Mater“ – ir knyga, ir simbolis

Pabaiga.
Pradžia Nr. 47 (1165)

„Kiekvienas žmogus geru žodžiu prisimena savo pirmąjį mokytoją, geriausią auklėtoją, dėstytoją, savo ALMA MATER. Jis turi kur užeiti ir prisiminti studentiškas dienas, turi ką papasakoti savo vaikams ir anūkams“, – rašo R. Baltutis knygoje „Sibiro Alma Mater“ (2005, p. 10) ir tęsia mintį: „O mes, Sibiro Alma Mater auklėtiniai, tokių gražių žodžių dažnokai ištarti negalime. Ir tokios galimybės neturime...“

Dalia Kuodytė (dabar LR Seimo narė) 2005 metais „Sibiro Alma Mater“ pratartyje (p. 9) reziumavo: „Tai knyga apie viltį – begalinę, šviesią (...). Ši knyga ir apie tai, kokių pastangų bei valios įtampos tai pareikalavo. Juk tremtiniui siekti aukštojo mokslo buvo asmeninė kova prieš sistemą. Tai rezistencinė kova, kur pergalė reiškė viena – nesame nugalėti, palaužti, valios ir vilties niekas niekada mums neatims!“

Kitos „Sibiro Alma Mater“ temos ir potemės

Pristatydamas šeštąjį tomą, kurio paantraštė – „Homo non sibi, sed patria!“ / „Žmogus gyvena ne sau, o Tėvynei!“ (Platonas), R. Baltutis apžvelgė straipsnių temas.

Šiame tome pradėtos naujos temos, kaip antai: „Tėvynės ilgesys tremtinių mene“, „Pokario gimnazistų kova už Tėvynę“ ir kt. Kituose tomuose pagrindinės temos – „Dvasinis paminklas Lietuvos mokytojui“, „Žvilgsnis į darbą ir mokslą po tremties“, „Tremtinių portretai darbo draugų žvilgsniu“, „Mintys apie praeitį ir dabartį“, „Knygos apie tremtį“, „Sibiro Alma Mater“ mokslinės-praktinės konferencijos“, būtent: „Tremtinių kūrybos paveldas“, „Sibiro Alma Mater. Tremtinių takais“, „Sibiro Alma Mater. Lietuvių tremtinių 1941–2011 metais sukurtos vertybės Rusijos valstybės naudai“, „Sibiro Alma Mater. Buvusių tremtinių ir jų palikuonių darbas Lietuvai“.

Prieš trejetą metų straipsnyje „Kad pajustume savo tautos didingumą ir jo nepamirštume“ („Tremtinys“, 2012-06-15) rašiau apie išskirtinius „Sibiro Alma Mater“ pristatymo Šiaulių universitete šventės dalyvius – Šilutės rajono Gardamo pagrindinės mokyklos moksleivių, matyt, nuo pirmoko iki dešimtoko, grupę, kartu su Vilniaus tremtinių ir politinių kalinių choru „Laisvė“ kilusią į sceną giedoti Lietuvos himną... Tądien mokyklos direktorė Regina Tamošiūnienė susirinkusiesiems sakė, kad šis moksleivių ir tremtinių susitikimas – nepakartojama patriotinio ir pilietinio ugdymo pamoka: „Tai, ką mokiniai išsineš širdy, išliks ilgam jų atminty“. Pabrėžtina, kad tą netradicinę pamoką finansavo vienas Šilutės rajono verslininkas, iš savo įmonės pelno kiekvienos rajono mokyklos bibliotekai padovanojęs po „Sibiro Alma Mater“ penkiatomį.

Nuoširdžiausią ačiū šiandien reikia tarti moksleivių konkurso „Noriu būti Lietuvos šviesuoliu“ dalyviams ir jų mokytojams. Vertindami „Sibiro Alma Mater“ pirmąją knygą, rašinių autoriai giliau ir visapusiškiau pažvelgė į didžiulį ištremtųjų troškimą siekti užsibrėžto tikslo, susimąstė, kodėl dalis šių dienų jaunimo, turėdami daug geresnes sąlygas, dažnai jų nevertina...

Negvildentų temų gausa ir įvairovė

Šeštojo tomo sutiktuvininkai, linkėdami R. Baltučiui sveikatos, vardijo temas, laukiančias eilėje už durų. Štai ŠU profesorius Vytenis Rimkus, Sibire nuteistas mirties bausme, savo pasisakymą iliustravo citatomis iš salėn atsinešto 1954 metais Irkutsko srities Alzamajaus rajono laikraščio apie puikų lietuvių melžėjų darbą, sakė, kad tarp jų buvę net Lenino ordinu apdovanotųjų; priminė Irkutsko partijos sekretoriaus padėką Sniečkui už tai, kad čia gyvenantys lietuviai pakėlė to krašto ekonomiką... Taigi toji spauda – tikras lobis naujoms straipsnių temoms rastis.

Buvusi tremtinė prof. Danutė Klumbytė atkreipė dėmesį į gyvenimus tų, kurie dėl įvairių priežasčių liko arba grįžo atgal į tremties vietas, kurių palikuonys lietuviškai nesupranta... Profesorės žodžiais tariant, ir ten, kur kryžių keliais praėjo tūkstančiai mūsiškių, tarp asimiliacijos paliestų jaunų tautiečių yra asmenybių, išsaugojusių troškimą būti lietuviais.

Aktualią problemą kėlė Šiaulių vicemeras S. Tumėnas, pasitelkdamas senelio – Zarasų savivaldos kūrėjo Aleksandro Stasiūno, Antrojo pasaulinio karo pradžioje nespėjusio pasitraukti į Vakarus, gyvenimą svetima pavarde, priverstinai išsižadjusio artimųjų, pažįstamų, draugų. S. Tumėnas akcentavo dvasinį žmonių genocidą, pasireiškusį šeimos narių, giminių susvetimėjimu prieš savo norą. Ir tai būtina apmąstyti daugiatomio puslapiuose.

R. Baltutis šeštojo tomo pristatymo dieną pateikė negvildentų temų sąrašą. Viena iš jų – tai buvusių tremtinių ir sustiprinto režimo barakų „gyventojų“, neįsileistų į Lietuvos aukštąsias mokyklas, tolimesni likimai. Prieš keletą mėnesių, tarpininkaujant monsinjorui Juozapui Antanavičiui iš Panevėžio, teko pačiai gana netikėtai susipažinti su iš Trakų apskrities Onuškio valsčiaus Grinkavos kaimo kilusio Pauliaus Plesevičiaus (1932–2004) stulbinančios biografijos faktais. Kazachstano ir Omsko lagerių kalinys Paulius suimtas 1949 metų vasario 16 dieną Vilniuje ir jo žmona tremtinė Anelė, sovietinės valdžios diskriminuojami Lietuvoje, pasuko į tuometinį Leningradą. Paulius baigė to miesto Laivų statybos institutą, karjeros laiptais jame nuosekliai kilo aukštyn, buvo paskirtas prorektoriaus pareigoms kapitalinei statybai ir finansavimui. Šio lietuvio fenomenalus darbštumas, išskirtinis talentas vizualizuoti ateitį, projektuoti artimiausią perspektyvą, nepaprastas gebėjimas Maskvoje „pramušti pinigų šaltinius“, reikalingus statyboms ir kitoms Instituto ūkio reikmėms, ypatus pareigingumas ir nepaprasti pasiekimai 2015 metų spalio 29 dieną buvo įvertinti – Sankt Peterburgo Jūrų technikos universiteto naujajame korpuse atidengta atminimo lenta su trimis pavardėmis – dviejų rektorių ir prorektoriaus Pauliaus Plesevičiaus. Kai rektorate kažkas pasiteiravo, kodėl iš visų prorektorių tik Plesevičius įrašytas, atsakymas buvęs trumpas ir aiškus: „Nebūtų Plesevičiaus, nebūtų ir šių korpusų“.

Siaubingais vaizdais atmintyje įsitvirtino Rimanto Dichavičiaus – ne tik mūsų šalyje, bet ir visame pasaulyje garsaus dailininko grafiko ir fotomenininko – gyvenimo nuotrupos, išsakytos paties Rimanto lūpomis: „Taiga... taiga... Mama mirė dar pakeliui į Sibirą ir buvo tiesiog išmesta iš traukinio. Po mėnesio mirė senelis... Tėvas irgi netrukus mirė... Šaltis, badas, utėlės, tarakonai, kuriuos valgydavau alkiui numalšinti... Per stebuklą likau gyvas... Pakliuvau į vaikų koloniją, tarsi su banditais sėdėjau...“ Taigi šis sovietų ištremtas „liaudies priešas“, dar neturėjęs nė aštuonerių, socialiai ir dvasiškai subrendo iškildamas viršum pasaulio. Kokį dvasinį poveikį savo brandos etape ši būsima asmenybė darė klasės ir studijų draugams, o tapęs nepakartojama meno pasaulio žvaigžde – studentams, kūrybos pasekėjams?..

Šie ir analogiški fragmentai būtų tik kitų „Sibiro Alma Mater“ tomų pradžia. Pradžia, neturinti pabaigos.

Doc. dr. Irena RAMANECKIENĖ

Sveikiname

Garbingo **70-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname DKA partizano, buvusio politinio kalinio dukterį **Valę KAZLAUSKIENĘ** ir linkėkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų bei džiaugsmingų metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusias tremtines – **Angelę DAMULIENĘ ir Oną KUBILIENĘ.**

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų bei džiaugsmingų metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Gyvenimas ne sau...

(atkelta iš 1 psl.)

Apie P.Dovydaitį, Lietuvos krikščionių darbininkų sąjungos kūrėją, pranešimą skaitė VDU istorijos studentas Vytautas Jurkus: „Galėtų atrodyti keista, kodėl turėdamas tokį išsilavinimą ir pripažinimą bei jau dalyvaudamas ne vienos visuomeninės organizacijos veikloje, P.Dovydaitis atsisuko į darbininkiją, vieną iš sunkiausiai tuo metu gyvenusių žmonių grupę“. Jo pastangos spręsti darbininkų socialines problemas, mažinti socialinę atskirtį ir sprendimus praktiškai įgyvendinti per Lietuvos krikščionių darbininkų sąjungos (LKDS) veiklą, nepraranda savo aktualumo ir šiandien.

Apie 1949 metų signatarą partizaną Leonardą Grigonį-Užpalį pasakojo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro istorikas dr. Darius Juodis. D.Juodis minėjo, kad informacijos apie šį didžiavyrį išlikę mažai. L.Grigonis gyveno laikais, kai mokslas buvo vertybė, tad jis tapo mokytoju. „Daugiausia signatarų buvo mokytojai, ir šiuos du signatarus jungia švietimo sistema. Iš 1949 metų signatarų keturi – taip pat mokytojai,“ – sakė D.Juodis.

Būsimasis signataras gimė Rokiškio valsčiaus Pužonių kaimo ūkininkų šeimoje. Buvo nutarimas Grigonių šeimą ištremti birželio 14 dieną, tačiau NKVD namie jo nerado – taip išvengė tremties. Motina išvežta į Tiumenės sritį. L.Grigonis 1944 metais pasitraukė iš gimtųjų vietų į Šiaulių apskritį. Nežinoma, kada konkrečiai jis tapo partizanu, bet jo partizaninė veikla atsekama nuo 1946 metų, nuotraukoje viename epizode užfiksuotas 1949 metais.

„Tai paprasto kaimo mokytojo kelias, tačiau jo nuopelnai Tėvynei – dideli“, – sakė D.Juodis. P.Dovydaitis buvo Šiaulių ir Radviliškio apylinkėse veikusios Vytauto Didžiojo-Atžalyno rinktinės štabo viršininkas, vėliau – Prisikėlimo apygardos vadas. 1949 metų vasarį dalyvavo visos Lietuvos partizanų suvažiavime, apdovanotas 3-iojo laipsnio Laisvės kovos kryžiumi su kardais. 1950 metų gegužės 30 dieną LLKS tarybos prezidiumo nutarimu L.Grigoniui suteiktas Laisvės kovotojo partizanų pulkininko leitenanto laipsnis. Žuvo 1950 metų liepos 22 dieną Ariogalos apylinkės Daugėliškių miške. 1950 metų lapkričio 23 dieną LLKS tarybos prezidiumo apdovanotas 1-ojo ir 2-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiais (po mirties). 1998 metais Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu jam suteiktas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinas (po mirties) ir pulkininko laipsnis (po mirties).

Audronė KAMINSKIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.
Kaina 1 mėn. – 2,40 euro.

Žemaičių apygardos partizanų ryšininkė

Irena Mažutavičiūtė-Jogėlienė gimė 1930 metų rugsėjo 17 dieną Tauragės apskrities Kaltinėnų valsčiaus Rūtelių kaimo ūkininkų Onos ir Liudviko Mažutavičių šeimoje. Po Antrojo pasaulinio karo Mažutavičiai pasistatė naują medinį namą šalia esančiame Jogminiškės kaime, vienkiemyje, iš visų pusių apsuptame miškų. Prasidėjus sovietinei kolektyvizacijai tėvai atsisakė stoti į kolūkį. Tuometinė valdžia, norėdama palaužti tokį jų pasipriešinimą, uždėjo didelius mokesčius, kurių tėvai nepajėgė mokėti. Sovietinės valdžios teroras paskatino Mažutavičius ieškoti kito kelio ir jį rado: Irenos tėvas Liudvikas pradėjo dirbti miško darbininku ir turėdamas darbščias rankas, kaime ėmėsi statyti gyvenamuosius medinius namus.

Patogi vienkiemio vieta ir šalia esantys miškai buvo rami ir pakankamai saugi vietovė slapstytis partizanams. Žemaičių apygardos kovotojai vis dažniau užsukdavo į sodybą. Čia jie ne tik pailsėdavo po varginančių žygių, bet ir gaudavo pavalgyti, vaistų bei kitokią pagalbą. Daugiausia su partizanais bendraudavo Irena Mažutavičiūtė.

MGB (Ministerstvo gosudarstvenoj bezopasnosti) Varnių rajono įgaliotiniai ir vietiniai stribai, įsikūrę už penkių kilometrų esančiame Kaltinėnų miestelyje, ilgą laiką nieko neįtarė, tačiau 1952 metais ieškodami partizanų, sodyboje vis dažniau pradėjo lankytis.

Kratos

1952 metų lapkričio 27 dieną MGB karininkai kartu su stribais įsiveržę į sodybą, pradėjo krėsti namus. Irena ir jos tėvai pasakojo, kad kurį laiką dar prieš kratą buvo pastebėję, jog naktimis yra sekami, nes šalia sodybos esančiame miške stribai praleido ne vieną naktį. Vėliau jie patys apie tai prasitarė. Net sodyboje buvęs šuo kitaip lodavo, kai užuosdavo stribų kvapą. Tačiau stribams nepasisekė sulaukti ateinančių partizanų ir paleisti visą sodybą pelenais.

Artėjant žiemai naktimis šalę stribai, vadovaujami Varnių rajono MGB viršininko pavaduotojo vyr. ltn. Romano ir MGB įgaliotinio ltn. Lesickio, nutarė atlikti kratą Mažutavičių namuose. Kratos metu rado Irenos Mažutavičiūtės dienoraštį – dainų ir eilėraščių sąsiuvinį ir „Vyčių“ sąjungos centro valdybos leidžiamą laikraštį „Vyčių keliu“ Nr.1 (1952-09-08). Pirmajame šio laikraščio straipsnyje slapyvardžiu K.M – NIS įsivardijęs autorius rašė: „Štai jau tryliktą kartą švenčiame Tautos šventę vilkdami sunkų vergijos jungą… Vėl senieji jos priešai nutrypė kraštą, paskandindami kančių, kraujo ir gaisrų jūroje“.

Vadinamasis dienoraštis – tai plonas žaliais viršeliais mokyklinis sąsiuvinis, kuriame skirtinga rašysena užrašyta trylika partizanų dainų ir eilėraščių: „Pasveikinimas“, „Pavasaris“, „Likimas“, „Žvengia juodbėrėlis“, „Lietuvos karžygys“ (1951 m. vasario 12 d.), „Kada ginsi Tėvynę?“, „Gyvenimas“, „Broliui Lietuviui“ (Vyčių keliu), „Daina“, „Tu žinai“, „Tas vakaras“, „Daina“, „Vienumoj“.

Kita krata buvo atlikta 1953 metų sausio 10 dieną, kai jau Ireną Mažutavičiūtę ruošėsi tardyti Klaipėdos srities MGB tardytojas.

Kratą darė MGB įgaliotinis Lesickis, pastoviai sėdėdavęs Kaltinėnų būstinėje. Šį kartą I.Mažutavičiūtės kambaryje nieko nerado, tik sudarė esamo turto sąrašą: „Siuvimo mašinėlė, geležinė lova, pagalvė, geras juodas paltas“. Kratos metu dalyvavo ir vietinių stribų vadas Teofilis Mikutavičius.

Tardymas

Pirmieji tardymai vyko Varniuose, kur buvo įkurta Varnių rajono MGB būstinė. Varnių rajono MGB viršininko pavaduotojas vyr. ltn. Romanas lapkričio 27 dieną po atliktos kratos apklausė Ireną Mažutavičiūtę, iš kur gavusi laikraštį ir kas rašė eilėraščius. Vėliau tardė ir I.Mažutavičiūtės tėvus Oną ir Liudviką, tačiau jie nieko nepasakė ir nieko neprisipažino.

1952 metų gruodžio 10 dieną MGB įgaliotinis konstatavo, kad „Mažutavičiūtė Irena, Liudviko, gimusi 1930 metais, yra nusiteikusi prieš tarybų valdžią, ją šmeižė, laikė ir rašė antitarybinę literatūrą“. Varnių rajono MGB įgaliotiniai tik 1953 metų sausio 8 dieną pasiūlė I. Mažutavičiūtę areštuoti ir suimti. Sausio 10 dieną pritarus MGB Klaipėdos srities viršininkui plk. Korovkinui ir prokurorui Puniui, ji buvo suimta. Stribai, vadovaujami vado T. Mikutavičiaus, išvežė suimtąją į Klaipėdos srities MGB būstinę.

Tardymą tęsė nuo suėmimo iki pat kovo vidurio, tai yra iki teismo. Per tą laiką netgi Stalinas spėjo numirti. Dar iki suėmimo MGB įgaliotiniai, pasitelkę ekspertus, sugebėjo atlikti gana kokybišką rašto kaligrafinę ekspertizę (byloje yra ekspertų pažymos su padarytomis fotokopijomis) ir nustatyti, kad dainas ir eilėraščius rašė ne vienas žmogus. Taigi Klaipėdos srities MGB tardymo skyriaus jaunesn. ltn. tardytojas Marcinkevičius visokiais būdais stengėsi išgauti parodymus apie rašto ir kūrinių autorius. Keistai atrodo kai kurie žiauraus tardytojo Marcinkevičiaus tardymo protokolai: naktinis tardymas trukdavo net keletą valandų, o tardymo protokole užrašyti vos keli klausimai. Klaipėdoje taip pat buvo tardomi ir Irenos tėvai, tačiau jų nesuėmė. Juos tardė Klaipėdos srities MGB tardymo skyriaus viršininkas plk. Besčastovas. Tardymo skyriaus viršininkas ypač įnirtingai kvotė apie partizanų lankymąsi sodyboje. Ona ir Liudvikas Mažutavičiai gynėsi, kad partizanai niekada nebuvo užėję ir jų nėra matę. Taigi peržiūrėjus apklausų protokolus galima teigti, kad nė vienas šeimos narys nieko nepasakė apie partizanus.

Teismas

Irenos Mažutavičiūtės tardymas Klaipėdos MGB būstinėje jokių naujų žinių nesuteikė. Mažutavičiūtė tardyme tvirtino, kad dienoraštį rašė pati. Netgi akivaizdūs ekspertų įrodyti faktai tardyme nebuvo patvirtinti.

Kovo 17 dieną Klaipėdos baudžiamųjų bylų teisminė kolegija uždarame posėdyje pradėjo bylos nagrinėjimą. Teismas nustatė: „Mažutavičiutė kaltinama tuo, kad ji būdama priešiškai nusistačiusi tarybinės santvarkos atžvilgiu, pradedant 1951 metais iki jos sulaikymo momento užrašydavo savo dienoraščio sąsiuvinyje antitarybinio turinio dainas ir eiles. Jose ji šmeiždavo tarybų valdžios priemones, nukreiptas prieš antitarybinių elementų likvidavimą Lietuvos TSR ir gyrė ginkluotų nacionalistinių gaujų veiksmus. 1952 metų spalį Mažutavičiutė priėmė (nenustatyta nuo ko) ir laikė savo bute antitarybinio turinio laikraštį, išleistą nacionalistinių banditų… Teisiamoji įvykdė sunkų valstybinį nusikaltimą“. Pagal tradicinį RTFSR baudžiamojo kodekso 58–10 straipsnio pirmąją dalį nubaudė I.Mažutavičiūtę 10 metų laisvės atėmimo su teisių susiaurinimu penkeriems metams. Dar reikėjo sumokėti du šimtus rublių Klaipėdos juridinei konsultacijai už gynybą.

Išdavystė

Lietuviai priešinosi sovietinei okupacijai ir kovojo su ginklu rankose. Deja, buvo ir tokių, kurie išdavė kovos bendražygius. Vieni tai darė iš tikėjimo okupacinės valdžios propaganda, kiti palūždavo neišlaikę kankinimų, treti laisvanoriškai nuėjo išdavysčių keliu.

1952 metų Varnių rajono MGB skyriaus veiklos ataskaitoje pažymima, kad rajono ribose veikė 23 partizanai. Tų pačių metų pradžioje buvo užverbuoti 47, metų pabaigoje – 71 agentas. MGB įgaliotiniai žūtbūt siekė susekti Žemaičių apygardos vadą Vladą Montvydą-Žemaitį.

Viena iš to paminėto skaičiaus agenčių išdavė I. Mažutavičiūtę. Agentei buvo suteiktas „Našlaitės“ slapyvardis. Pagal vienus duomenis ją užverbavo 1951 metų pabaigoje, pagal kitus – 1952 metų pradžioje.

„Našlaitė“ artimai bendravo su Dirgėlų kaime gyvenančiu kolūkio „Jaunoji gvardija“ pirmininku Aleksu Klapatausku. Į A. Klapatausko sodybą dažnai užeidavo Žemaičių apygardos vadas V. Montvydas. Kolūkio pirmininkas platindavo partizanų leidžiamus laikraščius, paimdavo jiems iš kolūkio kasos pinigų, padėjo pasisiūti uniformą Žemaičių apygardos vadui. Aišku, kad apie viską pasakodavo savo mylimai draugei „Našlaitei“. Varnių MGB įgaliotiniai pasiūlė, kad agentė, pati būdama siuvėja, pasiūtų Žemaičiui uniformą, o kai jis ateis matuotis, surengti pasalą. Tačiau šis planas nepavyko, nes uniformą siuvo kita siuvėja.

Pagal MGB įgaliotinių ataskaitas „Našlaitė“ pranešė, kad 1951 metų gruodį lankėsi pas savo giminaičius Mažutavičius ir iš jų dukters Irenos Mažutavičiūtės sužinojo, kad namuose pastoviai lankosi partizanai, tarp jų ir Žemaičių apygardos vadas Vladas Montvydas, slapyvardžiu Žemaitis. „Našlaitė“ pranešė, kad jos giminaitė I.Mažutavičiūtė palaiko su Montvydu artimus ryšius. Agentė „Našlaitė“ sužinojo ir apie du partizanų bunkerius: pirmasis – visai netoli Mažutavičių sodybos, už dviejų kilometrų, Bartašiškės miške, kitas – Možulių kaime. Tuose bunkeriuose dažnai lankydavosi I. Mažutavičūtė. MGB įgaliotinis liepė „Našlaitei“ sužinoti iš I.Mažutavičiūtės tikslesnę Montvydo bunkerio vietą. Neilgai trukus Varnių rajono MGB viršininkas mjr. Volkovas guodėsi, kad „Našlaitė“ nesugebėjo sužinoti tikslesnės bunkerio vietos, o „vasario mėnesį mišką „šukavusi“ kariuomenė bunkerio nerado“. Tačiau „Našlaitė“ savo juodą darbą dirbo neatlyždama. Nors Varnių rajono MBG vertino „Našlaitę“ kaip vieną svarbiausių agenčių, siekiant sunaikinti Žemaičių apygardos vadą, visgi jos pateiktus duomenis pavesdavo patikrinti dar ir kitiems agentams. MGB įgaliotiniai teigė, kad „Našlaitės“ pateiktas žinias apie I. Mažutavičiūtę tikrino agentė „Žvaigždutė“ ir patvirtino „Našlaitės“ pateiktus duomenis. Partizanai išdavyste įtarinėjo vieną I. Mažutavičiūtės draugę ir norėjo ją likviduoti, tačiau paskutiniu momentu paliko gyvą.

Šiaurė arba Jercevo lageris

Teismo sprendimu I. Mažutavičiūtę nutarta įkalinti Sovietų sąjungos Vidaus reikalų ministerijos lageryje. Iš Klaipėdos MGB buvo pervežta į Vilniaus vadinamąją „peresylką“. Vėliau gyvuliniai vagonai su nuteistaisiais pajudėjo Šiaurės kryptimi.

(keliama į 6 psl.)

Knygos apie Lietuvos kariuomenės generolą Klemensą Popeliučką sutiktuvės

Gruodžio 18 dieną popietėje Kauno įgulos karininkų ramovės didžiojoje salėje įvyko knygos apie Lietuvos kariuomenės generolą Klemensą Popeliučką (1892–1948) sutiktuvės. Šią knygą spaudai parengė Dzūkijos kraštotyrininkas Gintaras Lučinskas. Knyga gausiai iliustruota fotografijomis, tiražas – 600 egzempliorių.

Šventinį renginį ramovėje vedė ats. mjr. Gediminas Reutas, fortepijonu klasikos kūrinius skambino Tautvydas Tamulevičius. Apie Nepriklausomos Lietuvos karo technikos viršininko brigados generolo Klemenso Popeliučkos gyvenimą, tarnybą Lietuvos kariuomenėje, veiklą, šeimos likimą įdomius pranešimus ir pasisakymus pateikė ramovės viršininkas mjr. Donatas Mazurkevičius, plk. ltn. Alfonso Jurskio duktė Snieguolė Jurskytė-Akstinienė, istorikas Algirdas Markūnas, dim. plk. ltn. Algirdas Diliūnas, ats. ltn. Gintaras Lučinskas, Žiemgalos krašto atstovė Irena Liucija Kerelytė ir kiti.

Šventinėje popietėje dalyvavo žymiojo generolo giminės, Lietuvos atsargos karininkų sąjungos Kauno ir Marijampolės skyrių nariai, Lietuvos kariuomenės Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono vyriausiasis puskarininkis srž. mjr. Eglandas Višinskas, Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus pirmininkas dr. Raimundas Kaminskas, Aukštojo pilotažo federacijos prezidentas dim. mjr. Eugenijus Raubickas, Kauno aviacijos veteranų sąjungos pirmininkas dim. kpt. Saulius Prelgauskas, dr. Benedikta Zinaida Stanevičienė, dr. Vincas Gudukas ir kiti svečiai.

Knyga „Lietuvos kariuomenės brigados generolas Klemensas Popeliučka“ – svarbus šaltinis Lietuvos Respublikos kariuomenės tyrinėtojams ir jos istoriniam palikimui išsaugoti.

Laura DILIŪNAITĖ

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Mykolas Belžakas, g. 1909 m., (po mirties), Šaulių sąjungos narys, Zarasai, 1935–1941 m.
Jonas Boruta, g. 1944 m., pogrindžio spaudos leidėjas, Kaunas, 1982–1988 m.
Elvyra Čyžauskienė-Valentėlytė, g. 1931 m., žydų gelbėtoja holokausto metu, Biržų aps. Vabalninko valsč., 1941–1943 m.
Aldona Hanusauskienė-Valušytė, g. 1931 m., partizanų ryšininkė, Ukmergės aps. Pabaisko valsč., 1946–1951 m.
Antanas Gustaitis, g. 1898 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmėjas, Prienų aps. Šilavoto valsč., Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinė, 1945–1949 m.
Regina Stasė Kežienė-Valintėlytė, g. 1935 m., žydų gelbėtoja holokausto metu, Biržų aps. Vabalninko valsč., 1943 m.
Teresė Irena Kvedienė, g. 1935 m., kitokiais būdais dalyvavusi kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Panevėžys, 1953–1954 m.
Stefa Lidžienė-Rimgailaitė, g. 1932 m., partizanų rėmėja, Telšių aps. Varnių valsč., 1945–1951 m.
Petras Lileikis, g. 1922 m., (po mirties), partizanas, Telšių aps. Varnių valsč., Žemaičių apyg. Šatrijos rinktinė, 1947–1951 m.
Vaclovas Petkus, g. 1929 m., partizanų rėmėjas, Tauragės aps. Šilalės valsč., 1948–1950 m.
Vytautas Stonys, g. 1930 m., (po mirties), partizanų ryšininkas, Tauragės aps. Skaudvilės valsč., 1948–1951 m.
Izajus Vaitkus, g. 1936 m., partizanų rėmėjas, Tauragės aps. Šilalės valsč., 1947–1948 m.
Bronė Zdanavičienė-Kurlytė, g. 1932 m., partizanų rėmėja, Šiaulių aps. Linkuvos valsč., 1948–1950 m.

Pasiteirauti tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

Žemaičių apygardos partizanų ryšininkė

(atkelta iš 5 psl.)

„Kelionės“ tikslas – Kargopolės darbo pataisos lageris Kargopollag. Šis lageris buvo įkurtas Archangelsko srities miškuose, 190 kilometrų į šiaurę nuo Vologdos, 1937 metų rugpjūtį ir veikė iki pat 1960 metų. Iš pradžių lagerio vadovybė buvo įsikūrusi Kargopolyje, 1940 metais persikėlė į kalinių pastatytą Ercevo geležinkelio stotį. Lageryje vienu metu kalėdavo per 30 tūkstančių kalinių. Pagrindinis kalinių darbas buvo kirsti medžius ir medieną paruošti naudojimui. Šiame lageryje kalėjo ne tik politiniai kaliniai, bet ir kriminaliniai. Panašu, kad sovietinė valdžia specialiai stengėsi sukiršinti kalinius ir skatino, kad kriminaliniai tyčiotųsi iš politinių kalinių. Lageryje kalėjo ypač daug inteligentijos, maždaug pusė nuteistųjų – iš Baltijos šalių.

Vienas iš šio lagerio buvusių kalinių atsiminimuose rašo: „Sunku buvo lageryje pirmais buvimo metais, ypač žiemą. Spaudžiant keturiasdešimties laipsnių šalčiui reikėdavo dirbti miške po vienuolika valandų... Atsimenu, kaip Naujųjų metų naktį dirbome septyniolika valandų, nes reikėjo įvykdyti planą, o atėjęs girtas viršininkas keikė mus, kad lėtai dirbame“.

Neapsikentę nepakeliamų lagerio sąlygų ir kriminalinių kalinių patyčių politiniai kaliniai – estai, latviai ir lietuviai – susitarė ir sukūrė pasipriešinimo šiai tvarkai sukilimo planą. Sukilimas prasidėjo 1953–1954 metų žiemą. Politiniai kaliniai reikalavo pašalinti iš lagerio kriminalinį „elementą“. Lagerio viršininkas plk. Maksimas Karabicinas buvo priverstas nusileisti politinių kalinių reikalavimams. Mat po Stalino mirties ir Berijos suėmimo besikeičianti politinė konjunktūra darė įtaką ir lagerių vadams. Sukilimas baigėsi laimingai: politiniai kaliniai pasiekė užsibrėžtą tikslą.

Irena Mažutavičiūtė lageryje kalėjo kartu su lietuvėmis Vale Dambrauskaite ir Kazimiera Kairiūkštyte-Galauniene. Pastaroji pasakojo: „Tik tikėjimas aukštesne jėga ir laisva Lietuva bei patriotinės dainos mus visas, ten kalėjusias, labiausiai palaikė“.

Kaip sovietinė partinė nomenklatūra „rūpinosi“ lietuviais

1956 metų pradžioje Telšių rajono KGB įgaliotinis Jufiorovas, peržiūrėjęs I. Mažutavičiūtės bylą, nutarė, kad per griežtai nubausta, „nes ji sunkių nusikaltimų nepadarė, nedalyvavo organizuotoje veikloje ir sunkių padarinių nesukėlė“. KGB įgaliotinis pasiūlė iki penkerių metų sumažinti bausmę. Tokiam veiksmui pritarė rajono spec. bylų prokuroro padėjėjas Bogačiovas. Praėjus mėnesiui LSSR prokuroras Bacharovas parašė protestą dėl bausmės sumažinimo I. Mažutavičiūtei ir kreipėsi į LSSR Aukščiausiojo Teismo pirmininką K.Didžiulį bei LSSR Aukščiausios tarybos prezidiumą. 1956 metų LSSR Aukščiausiojo Teismo prezidiumo pirmininkas Deksnys, nariai Zimanas ir Kovalevskis patenkino prokuroro protestą ir nutarė: „Nuteista teisingai, tačiau paskirta teismo bausmė yra per daug griežta ir neatitinka padaryto nusikaltimo… Irena Mažutavičiūtę nuo tolesnės bausmės atleisti ir išlaisvinti“. LSSR Aukščiausiojo Teismo pirmininko pasirašytą nuosprendį skubiai išsiuntė Kargopollago viršininkui ir užrašė „skubus išlaisvinimas“. Netrukus Aukščiausią Teismą pasiekė Kargopollago spec. skyriaus viršininko Vdovino atsakymas, kuris turėjo priversti susigūžti ir krūptelėti vietinius partinius veikėjus: „Grąžiname jums Lietuvos TSR Aukščiausio Teismo 1956 metų balandžio 14 dienos sprendimą, nes ji (Irena Mažutavičiūtė, – V.J) iš lagerio paleista 1954 metų spalio 6 dieną Archangelsko srities Teisminės kolegijos baudžiamosioms byloms nagrinėti sprendimu ir išvyko į Klaipėdos srities Varnių rajoną (dabar Šilalės rajonas), Rūtelių (turėtų būti Jogminiškės) kaimą“. Šis sovietinės Lietuvos teismo sprendimas parodo aiškią tuometinės Lietuvos SSR partinės nomenklatūros nuostatą, gyvavusią dar ilgai ir po Stalino mirties: Lietuvai nereikalingi vadinamieji „liaudies priešai“ ir jiems įvairiais būdais reikia trukdyti grįžti į savo Tėvynę.

Dr. Vytautas JOGĖLA

Antanas Kazakevičius
1925–2015

Gimė Juozo ir Elenos Kazakevičių šeimoje, Bikūnų kaime, Utenos apskrityje. 1944 metais, vengdamas mobilizacijos į sovietų armiją, pasirinko partizano kelią. Pirmasis kovos krikštas įvyko tų pačių metų gruodžio mėnesį. Susirėmimo su stribais ir kariuomene metu žuvo būrio vadas, Antanas su gyvais likusiais kovos bendražygiais pasitraukė į Baraukos mišką netoli Dusetų. Kitą dieną, vėl užpuolus stribų ir kariuomenės smogikams, Antanas buvo sužeistas ir tik po kurio laiko įsijungė į Audros partizanų būrį. Čia gavo Viesulo, Narsučio slapyvardžius, su būriu dalyvavo daugelyje sėkmingų susirėmimų su stribais ir sovietų kariuomene.

1945 metais buvo suimtas Antano tėvelis Juozas Kazakevičius. Įkalintas Čeliabinsko kalėjime po pusės metų mirė.

Nuo 1952 metų vasario Antanas Kazakevičius buvo paskirtas Audros būrio partizanų vadu. Tačiau 1953 metų kovo 23 dieną Antanas Kazakevičius-Narsutis drauge su kovos draugu Alfonsu Svilu-Streikumi buvo išduotas ir suimtas. Kovos draugas Alfonsas Svilas tą dieną buvo nušautas. Netekęs patyrusių kovotojų Audros partizanų būrys 1953 metų pavasarį liovėsi egzistavęs.

1953 metų rugpjūtį po nežmoniškų tardymų ir kankinimų karo tribunolas Antaną Kazakevičių nuteisė 25 metams kalėti ir išsiuntė į Omsko politinių kalinių lagerį. Vėliau perkeltas į Mordovijos, Čiunos, Permės lagerius. Išleistas iš lagerių 1978 metais į Lietuvą grįžti negalėjo, nes dar atliko 10 metų tremties bausmę. Tuos 10 metų gyveno ir dirbo Latvijoje. Tik prasidėjus Atgimimui grįžo į Tėvynę, gimtuosius Bikūnus, kur iki mirties gyveno su savo žmona Aldona, taip pat tremtine.

1998 metų lapkričio 23 dieną Prezidento Valdo Adamkaus įsaku Antanas Kazakevičius apdovanotas Vyčio Kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinu.

Nors ir būdamas garbaus amžiaus, Antanas Kazakevičius neliko visuomeninio gyvenimo nuošalyje. Buvo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio narys, rūpinosi partizanų žūties vietų Utenos krašte – Martinčiūnų, Paindrės, Remeikių kaimuose – įamžinimu.

Palaidotas Dusetų kapinėse.

Marija VARENBERGIENĖ

Pro memoria

Mykolo Krupavičiaus metinių minėjimas

(atkelta iš 2 psl.)

Pirmojo pasaulinio karo metu dalyvavo Nukentėjusiems nuo karo šelpti draugijos veikloje, buvo karo belaisvių kapelionas, žurnalo „Ateities spinduliai“ redakcijos narys. Kartu su kitais Rusijoje įkūrė Lietuvos krikščionių demokratų partiją. Dalyvavo Petrapilio lietuvių seimo darbe. 1918 metų pradžioje dėl lietuvių kareivių telkimo Rusijos bolševikų vadinamas revoliucinis tribunolas jį už akių nuteisė mirties bausme. Mykolui Krupavičiui pasisekė pabėgti nuo tos griaunančios bolševikinės bangos antplūdžio į Lietuvą.

Apsigyvenęs Kaune kunigas Mykolas Krupavičius daug jėgų skyrė artėjantiems Steigiamojo Seimo rinkimams, kūrė įvairiose Lietuvos vietose Lietuvos krikščionių demokratų partijos skyrius. Išrinktas į Steigiamąjį Seimą, aktyviai dalyvavo rengiant žemės reformos įstatymą. Būdamas žemės ūkio ministru šią reformą įgyvendino.

1927 metais pasitraukęs iš aktyvios politinės veiklos studijavo užsienio katalikiškuose universitetuose ekonomiką, teisę, žurnalistiką ir sociologiją.

Grįžęs į Lietuvą 1930–1931 metais vikaravo Garliavos parapijoje, paskui profesoriavo Vikaviškio kunigų seminarijoje – dėstė sociologiją, etiką, prancūzų kalbą ir bažnytinės iškalbos meną.

1942 metais už protestą prieš Lietuvos kolonizavimą ir žydų bei kitų šalies piliečių persekiojimą ir žudymą vokiečių buvo suimtas ir įkalintas. 1945 metais amerikiečių išlaisvintas, dar dvylika metų gyveno Vokietijoje. Čia buvo išrinktas įsikūrusio Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto pirmininku. Šias pareigas ėjo iki 1955 metų. 1949 metais jo vadovaujamas VLIKo komitetas paskelbė istorinį testamentą – Lietuvių chartiją, kurioje nustatytos Pasaulio lietuvių bendruomenei pagrindinės direktyvinės gairės.

Mykolui Krupavičiui teko bendrauti su sovietinę „geležinę uždangą“ nugalėjusiu legendiniu Lietuvos Laisvės kovotoju Juozu Lukša. Prelatas Mykolas Krupavičius 1950 metų liepos 23 dieną palaimino Juozo Lukšos ir Nijolės Bražėnaitės santuoką vienoje mažytėje Vokietijos bažnytėlėje.

Atkūrus Vokietijoje Lietuvos krikščionių demokratų partiją, pasivadinusią Lietuvos krikščionių demokratų sąjunga, tapo tos politinės organizacijos pirmininku. Trejus metus redagavo „Tėvynės sargą“. 1950 metais išrinktas Pasaulio lietuvių krikščionių demokratų sąjungos pirmininku. 1957 metais apsigyveno JAV. Čia taip pat aktyviai dirbo visuomeninį darbą, rūpinosi lietuvių vienybe, iškėlė mintį įkurti Pasaulio lietuvių bendriją, dalyvavo lietuviškoje spaudoje.

Mykolas Krupavičius parašė knygas „Kova už žemę ir laisvę“, „Kova už žemę ir ūkininką“, „Jonas Basanavičius“, „Lietuviškoji išeivija“, „Krikščioniškoji demokratija“, „Kunigas Dievo ir žmogaus tarnyboje“. „Atsiminimai“ (išleisti po prelato mirties) ir kitas.

Žymusis Lietuvos sūnus prelatas Mykolas Krupavičius mirė 1970 metų gruodžio 4 dieną Čikagoje. Palaidotas JAV lietuvių Šv. Kazimiero kapinėse. 2006 metų rugsėjį iškilmingai perlaidotas Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos šventoriuje.

Zigmas TAMAKAUSKAS,
LPKTS tarybos narys

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Stefa Šimulytė-Vismantienė
1932-2015

Gimė Šilutės r. Aušbikavio k. 1948 m. kartu su tėvais ištremta į Krasnojarsko kr. Bogučiansko r. Artiugino gyv. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Šilutės baldų kombinate. Ištekėjo, užaugino dukterį ir tris sūnus.

Palaidota naujosiose Šilutės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukters ir sūnų šeimas, artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

Elena Dabrikaitė-Šabašauskienė
1937–2015

Gimė Joniškio r. Džiugių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovietsko r. Verchniaja Bazajichos miškų pramonės ūkį, Korbiko gyv. 1958 m. grįžo į Lietuvą ir su mama prisiglaudė gimtajame kaime. 1959 m. sukūrė šeimą, užaugino sūnų. Dirbo kolūkyje įvairius darbus.

Palaidota Joniškio r. Jauneikių kapinaitėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą Bronislovą, sūnų Stanislovą, gimines ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Kazimieras Pranciulis
1936–2015

Gimė Joniškio r. Skaistgirio sen. Trumpaičių k. gausioje ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovietsko r. Brodo miškų pramonės ūkį. Grįžęs iš tarnybos sovietinėje armijoje susituokė su Augustina Norkute, sulaukė dukters ir dviejų sūnų. Dirbo melioracijos valdyboje ekskavatorininku, vėliau – šaltkalviu.

Palaidotas Skaistgirio kapinėse.

Užjaučiame vaikus ir gimines.

LPKTS Joniškio filialas

Brigita Antanina Kasparavičiūtė-Kulbokienė
1930–2015

Gimė Šakių aps. Duobėnų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje tris dukteris ir sūnų. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Mažąjį Ungutą. Dirbo miško kirtimo darbus. 1956 m. sukūrė šeimą su politiniu kaliniu Algirdu Kulboka, nuteistu be teisės gyventi Lietuvoje. Susilaukė sūnaus Alberto ir dukterų Dalės ir Vidos. 1972 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Vilkaviškyje, dirbo viešojo maitinimo įmonėse. 1978 m. tragiškai žuvo sūnus. Buvo aktyvi LPKTS narė.

Palaidota senosiose Vilkaviškio kapinėse.

Užjaučiame dukteris, seserį, brolį, su šeimomis.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Skelbimas

Gruodžio 29 d. (antradienį) 12 val. LPKTS Kauno filialas kviečia narių mažuosius – vaikaičius, provaikaičius – dalyvauti šventiniame renginyje su Kalėdų seneliu. Dovanėlės – su kvietimais.

Gruodžio 30 d. (trečiadienį) 14 val. – LPKTS Kauno filialo narių tradicinė vakaronė „Tremtinio Kalėdos“.

Renginiai vyks LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, Kaune 2 a.). Vaišinsimės atsineštomis vaišėmis.

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis 2016 metų sausio 8 dieną.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga**

www.lpkts.lt

Redaktorė **Jolita Navickienė**
Redakcija: **Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė**
Maketavo **Ignas Navickas**

Adresas: **Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,** *tel.* **(8 37) 323 204**
el. paštas: **tremtinys.redakcija@gmail.com**

Įmonės kodas **300032645**
Ats. sąsk. **Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas**

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2170 egz.

Kaina 0,58 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS
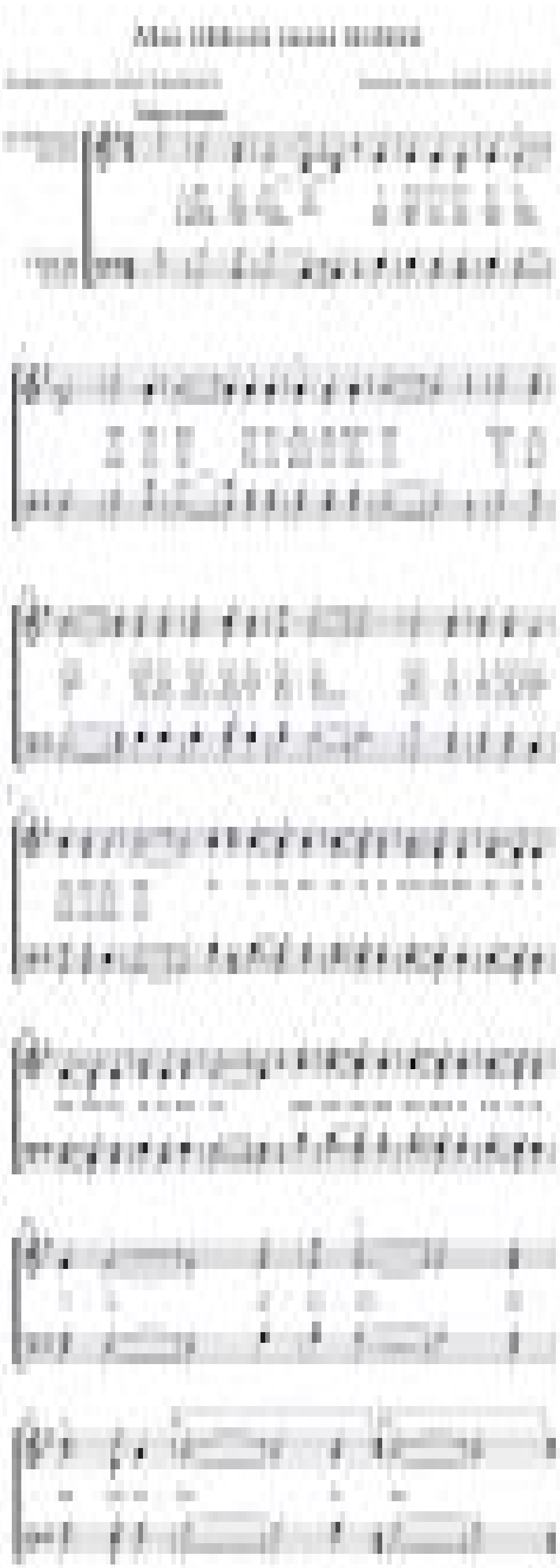
Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.